

161222 - حکم نماز در مکانی که در آن تصویر وجود دارد

سوال

حکمت از اینکه برای مسلمان جایز نیست در اتاقی که در آن مجسمه و تصاویری بر دیوار است نماز بگزارد چیست؟

پاسخ مفصل

اولاً:

علما بر منع نماز در مکانی که در آن تصویر ذی روح (انسان یا حیوان) هست اتفاق نظر دارند و بلکه برخی از آنها قائل به تحریم آن هستند و اکثریت آن را مکروه می دانند.

امام نووی . رحمه الله . می گوید:

«اما لباس [و پارچه ای] که در آن تصویر یا صلیب یا آنچه باعث حواس پرتی می شود باشد، نماز در آن و به سوی آن و بر آن مکروه است». (۱۸۵/۳).

و شیخ الاسلام ابن تیمیه . رحمه الله . می گوید:

«صحيح و ماثور از عمر بن الخطاب و دیگران و آنچه به نص از احمد و دیگران وارد شده این است که اگر در آنجا . یعنی در کلیسا . تصویر بود در آن نماز گزارده نمی شود زیرا ملائکه وارد خانه ای که در آن تصویر باشد نمی شوند و برای آنکه پیامبر . صلی الله علیه وسلم . وارد کعبه نشدند تا آنکه تصاویر موجود در آن از بین برده شد و همچنین عمر می فرماید: ما در صورتی که در کلیساهای آنها تصویر بود وارد آن نمی شدیم». (مجموع الفتاوی: ۲۲/۱۶۲).

بهوتی حنبلی . رحمه الله . می گوید:

«نماز به سوی تصویر برافراشته مکروه است، و بر آن نص شده؛ زیرا این شبیه سجده بردن کفار به این [تصاویر] است... و در «الفصول» آمده است: نماز به سوی دیواری که بر آن تصویر با مجسمه هایی هست مکروه است؛ زیرا در آن شباهت به پرستش بت هاست» به اختصار از «کشاف القناع» (۱/۳۷۰).

علمای کمیسیون دائم می گویند:

«نماز در محلی که در آن تصویری در برابر نمازگزاران قرار دارد شبیه سازی به بت پرستان است و احادیث بسیاری دال بر نهی از شبیه ساختن خود به دشمنان الله و امر به مخالفت با آنان وارد شده است، همچنین باید دانست که آویزان کردن تصاویر موجودات روح دار بر دیوار جایز نیست بلکه از اسباب غلو و شرک است به ویژه اگر تصویر اشخاص بزرگ داشته شده باشد» (فتاوی اللجنة الدائمة: ۶/ ۲۵۰-۲۵۱).

عبدالعزیز بن باز، عبدالرزاق عقیفی، عبدالله بن غدیان، عبدالله بن قعود.

متأخران حنفی و شافعی . برخلاف حنابله . در این باره سخت گرفته اند تا آنکه حتی نماز گزاردن در مکانی که در آن تصویر باشد را منع کرده اند حتی اگر تصویر پشت سر نمازگزار باشد یا روی زمین افتاده باشد به طوری که آن را نبیند.

شبراملسی شافعی می گوید:

«نماز گزاردن در لباسی که در آن تصویر هست، یا نماز گزاردن بر آن ... حتی اگر نابینا باشد یا در تاریکی باشد یا آنکه تصویر پشت سرش باشد یا بر روی زمین افتاده باشد به طوری که اگر بر آن نماز بخواند آن را نبیند، و آن آشکار است و این از روی دوری از تصویر مورد نهی است» (حاشیة نهایة المحتاج: ۲/۱۴).

ثانیا:

بنابر آنچه نقل شد می توان به جمع بندی و شناخت حکمت های منع نماز در مکانی که در آن تصاویر و مجسمه ها است پی برد:

وجه نخست: ملائکه وارد خانه ای که در آن تصویر باشد نمی شوند. از ابوطلحه . رضی الله عنه . روایت است که پیامبر . صلی الله علیه وسلم . فرمودند: «ملائکه به خانه ای که در آن سگ یا تصویر باشد وارد نمی شوند» به روایت بخاری (۳۲۲۵) و مسلم (۲۱۰۶).

نمازگزار از الله متعال خواهان نزول رحمت و بیشتر شدن خیر است، اما چنین چیزی را چگونه در مکانی بخواهد که ملائکه رحمت به آن راه ندارند؟

وجه دوم: اجتناب از وقوع در مشابهت با بت پرستان و اجتناب از شبیه ساختن خود به غیر مسلمانان از مهم ترین احکامی است که شریعت آورده است و این برای محافظت از هویت مسلمان و جلوگیری از زوب شدن او و ابقای تازگی و درخشش دین اوست که در میان دیگر امت ها می درخشد.

از عایشه . رضی الله عنها . روایت است که ام حبیبه و ام سلمه . رضی الله عنهما . برای رسول الله . صلی الله علیه وسلم . از کلیسایی یاد کردند که در حبشه دیده بودند و در آن تصاویری بود، پس رسول الله . صلی الله علیه وسلم .

. فرمودند: «آنان هرگاه شخص صالحی در میانشان از دنیا می‌رفت بر قبر او مسجدی می‌ساختند و این تصاویر را در آن می‌کشیدند؛ آنان نزد الله بدترین خلق در روز قیامت هستند» به روایت بخاری (۴۲۷) و مسلم (۵۲۸).

وجه سوم: اجتناب از آنچه نمازگزار را مشغول سازد و حواس او را پرت کند. تصاویر. اگر در برابر نمازگزار باشند . فکر او را مشغول می‌کند و باعث پرت شدن حواس او می‌شود، حال آنکه مسلمان تلاش می‌کند در نمازش به بالاترین درجات خشوع و قطع رابطه با همه و ارتباط با الله عزوجل برسد. از انس بن مالک . رضی الله عنه . روایت است که گفت: عایشه پرده‌ای داشت که گوشه‌ای از خانه‌اش را با آن پوشانده بود، پس پیامبر . صلی الله علیه وسلم . فرمود: «این پرده را بردار زیرا تصاویر آن همواره در نماز به نظرم می‌آیند» به روایت بخاری (۳۷۴):
باب كراهية الصلاة في التصاویر).

والله اعلم.